

Rauhoittavat signaalit

Kuvassa Aada sekä borderterrieri eräältä luennolta.

Tämän kuvan sisältö varmasti ratkeaa seuraavassa tekstissä, jonka olen kääntänyt ja muokannut Rakkaiden Haukkujen luennolta, tekstissä on myös omia huomion arvoisia asioita.

Aloitan tekstin vertaamalla ihmisen ja koirien ”keskustelua” toisiinsa. Ihminen keskustelee kaikkien toisten saman lajin edustajien kanssa puhuen. Ääni on meidän keskustelun väline. Toisilla siihen liittyy paljon ”käsillä” elehtimistä toisilla ei laisinkaan. Koirat keskustelevat eleillään, ja jos ne asiat evät auta tai toinen ei ymmärrä otetaan apuun ääniä; vinkuminen, murina, haukkuminen jne. Jotka usein on se viimeinen keino ajaa ”uhka” pois, tai oikeastaan koira ilmoittaa: ”Etkö sinä tajua mitä tarkoitan?”

Koira on visuaalinen. Ne katselevat, ja seuraavat me ihmiset puhumme. Joten paras tapa keskustella koirien kanssa on eleet, ja visuaalinen kanssa käyminen. Koiralle voidaan opettaa paljon ihmisten äänimaailman sanoja, mutta koira ei niitä luonnostaan osaa. Joten helpoin keino on perehtyä signaaleihin, joita kaikki koirat käyttävät. Opettelemalla rauhoittavien signaalien merkitystä keskustelu koirien kanssa helpottuu Usein estämme koiriamme käyttämästä niitä ja ne johtavat koiralla turhautumisen kautta vaikeampaan käyttäytymiseen. Eli koirille on annettava mahdollisuus signaalien käyttöön. Nämä signaalit ovat käytössä myös pitkillä välimatkoilla, ja keskustelu on käynnissä, vaikkemme aina sitä itse huomaa.

Koirat tarvitsevat keskustellessaan etäisyyttä toisin kuin me ihmiset, jotka olemme tottuneet kättely maailmaan, ja tänä päivänä jopa poskisuukkoihin. Koiralle on uhkaavaa jos toinen koira tulee ”kaulailemaan” liian lähelle, siksi myöskään ihmisiltä ei moista aina sulateta.

Koira käyttää signaaleita ystävystymiseen, ryhmän luomiseen ja aina rauhallisin aikein. Ja signaalit alkavat pienistä eleistä voimistuen suurempiin.

Turis Rugaas on tunnettu koira ihminen, joka on seurannut koiria, koiralaumoja ja selvittänyt rauhoittavien signaalien käyttöä. Tässä luettelen signaaleja joita seuraamalla oppii erittäin paljon koirista ja niiden rauhanomaisesta käytöksestä.

- Haukottelu, yksi pentujen käyttämä erittäin voimakas rauhoittamiskeino, joka on usein se ihan ensimmäinen koiralla.
- Kiertäen kävely, kohti suoraan kävely on aina uka, joten koirat pyrkivät kiertämällä rauhoittamaan tilannetta, ja vastapuolta.
- Pään kääntäminen pois päin, katse väistyy.
- Pään nyökyttely
- Kuonon nuolaisu, pienimpiä ja joskus huomaamaton ele joka näkyy borderterrierillä yllä olevassa kuvassa. Ja usein näkyikin tummilla koirilla hyvin, mutta lyhytkuonoisilla ja vaaleilla erittäin hankala huomioida.
- Silmien sulkeminen/räpyttely, kun koira on rauhallinen ja "nauttii" usein sulkee silmänsä tyytyväiseen olemukseen. Tätä hyödynnetään toistenkin rauhoittamisessa.
- Pehmeä katse, koirilla on ns. lempeä katse.
- Korvien asento ja niiden muutokset, taaksepäin kääntyneet korvat kertovat tyytyväisyydestä ja rauhallisesta tilanteesta. Kun taas pystyssä olevat ovat jo uhkaavamman oloiset, ja koira on tarkkailuasemassa.
- Hidas liikkuminen, rauhoittaa vastapuolta, usein voidaan varsinkin uroksen kohdalla tulkita väärin ns. machoiluksi, joten oltava tarkkana kun koira tätä käyttää.
- paikalleen jähmettyminen, koira on erittäin passiivinen.
- istuminen alas, voimakas keino rauhoittaa toista
- maahan meno, nuori koira usein menee makuulle kun toinen koira tulee vastaan.
- leikkiinkutsuele, koira on etutassut alhaalla ja takapäätä pystyssä, ja haastaa leikkiin.
- kääntää koko kroppansa pois koirasta; kääntää selkänsä.
- sijaistointi, tekee jotain aivan muuta, haastelee maata, ja näin siksi että auttaa koira selvitytymään kiusallisesta tilanteesta.
- hännän asento, kauniisti alas laskettu häntä kertoo koiran olevan rauhallinen, jos pystyssä niin koira on erittäin tarkkaavaisessa tilassa.
- Muiden väliin asettuminen; usein jos meno kahden koiran kesken yltyy liian rajuksi, kolmas osapuoli asettuu väliin, "passipoliisiksi"
- merkkäminen, itsevarmempi laumassa usein rauhoittelee muita merkkäamalla reviiä.
- koira voi käyttäytyä erittäin pentumaisesti, m-a:den käytöksessä paljon pentumaisia eleitä, sillä se koettaa hämätä vastapuolen toiminnallaan, ja sekoittaa uhkaavaa ja pentumaista käytöstä. Osittain varmasti käyttäytyvät näin rauhoitellakseen vastapuolta ja estääkseen sen aiheuttamaa uhkaa.

Näiden lisäksi koirilla on myös muunlaisia signaaleja, jotka kertovat meille enemmän koiran tunteista. On välimatkaa lisääviä (murina, hampaiden näyttäminen, riehuminen(pelottelu), ja muita signaaleja joihin kiinnitetään liikaa huomiota, kuten hännän korkealle nostaminen ja niskakarvojen pörhistely. Kaksi viimeksi mainittua tarkoittaa usein, että koira on kiihtyneempi kuin tavallisesti. Näihin ei saisi kiinnittää liikaa huomiota, oleellisempaa on koettaa lukea siitä välistä rauhoittavia signaaleja.

Mitä itse voimme tehdä, kun tulee ”ongelma” esille?

- voimme poistaa koiran ongelmasta
- Voit opettaa koiran siihen, että väistää tilanteita
- Katse väistyy kohteesta
- hihna oltava löysällä, kiristäessä ohjaat koiran ongelmaan.
- voit nähdä signaalit helpommin, kun koira ei ole ihan lähellä.
- anna koirallesi vaihtoehtoja suoriutua tilanteista
- voit myös auttaa ihmisiä selviytymään koiriensa kanssa tilanteista
- älä puutu koirien keskusteluun, jos se pysyy rauhallisten signaalien rajoissa, anna vapaus keskusteluun
- tärkeintä on seurata koirien omistajia ja niiden käytöstä, koira reagoi niihin erittäin helposti, ja usein me ihmiset teemme asioita jotka aiheuttavat niitä ongelmia koirien kohdatessa.
- Äänen käyttö: ei jatkuvaa keskustelua koiran kanssa, opettele olemaan hiljaa!!
- signaalien käyttö kertoo usein koiran iästä, ja itsevarmuudesta

Kuinka voimme keskustella koirille?

Me voimme aloittaa rauhallisten signaalien käytön milloin vain. Jos koira on jo unohtanut niiden käytön voimme rohkaista sitä käyttämään niitä uudelleen. Koira kokee, että häntä ymmärretään, joten yhteiselo helpottuu. Koira ei saa koskaan rankaista rauhoittavien signaalien käytöstä. Jos koira käyttää suoraan vahvoja signaaleja, niin ne rauhoittavat signaalit ovat jääneet huomioimatta.

Opettele ja opi erottamaan signaaleja, ja reagoi niihin. Toimi luotettavasti ja ole luotettava. Äänen käyttöä on vältettävä, sillä ei ole niin suurta merkitystä koiralle. Kun käytät itse rauhoittavia signaaleja, sinun täytyy olla varma asiastasi. Liiotteluun ei ole syytä ryhtyä, sillä koira on hyvin tarkka eläin. Liiottelu voi aiheuttaa koirassa hämmennystä, ja tilanne voi tämän takia muuttua mutkikkaammaksi.

Tässä konkreettisia keinoja kuinka voimme itse keskustella koirien kanssa:

- liiku hitaasti, kuin hidastetussa filmissä
- haukottele
- istu alas, mene kyykkyyyn (luokse tulossa erittäin hyvä keino rauhoittaa)
- kaartaen kohti koiraa
- käytä kroppaasi muurina uhkan ja koiran välissä
- käännä pääsi/katseesi sivuun
- keskeytä toiminta, asetu väliin ja lopeta uhkaavalta vaikuttava homma.
- pehmeä, luotettava katse, siristä silmiäsi
- puhu hitaasti ja hiljaa

Koira, joka on unohtanut nämä eleet, toimii vain niillä eleillä, jotka tuottavat sille itselleen tulosta. Eli hyvin helposti, kun koiralla ei ole laumatoveria, rauhoittavat signaalit jäävät taka-alalle. Ja näin koira unohtaa niiden käytön. Mutta ne voidaan palauttaa mieleen koiralle, jos käytämme niitä itse, ja opimme tulkitsemaan jo pennusta koska se on tarkoittamassa, että pysy poissa taio en halua olla uhkaava. Silloin koiralla ei tule tarvetta käyttää murinaa, tai jopa hyökkäystä keinona ilmoittaa, ettei kaveri ole

tervetullut. Toki voidaan tavata koira joka ei sekään osaa enää tai ei ”muista” signaaleja, ja silloin ei oman koiran taidot tilanteessa auta.

Pentua seuraamalla oppii hyvin paljon, ja pentu on herkimmissä iässä ylläpitämään näitä upeita signaaleja. Niitä kannattaa siinä vaiheessa hyödyntää erittäin paljon, sillä se on vahva jalusta tulevaisuudelle.

Laumanvartijarotuiset koirat ovat äärimmäisen vahvasti käyttämässä näitä signaaleja, ja näyttävät ne monen mielestä jopa liioitellusti. Ja niitä merkkejä meidän ihmistenkin tulisi kunnioittaa, sillä silloin usein selvittää monesta asiasta. Toki on koiran käytöksen tuntemisestakin aina hyötyä, ja nämä signaalit kuuluvat siihen merkittävänä osana.

Koiralaumat vapaina eläessään eivät koskaan pyri johtajan asemaan, vaan alemmat arvoasteikossa, (jos tätä nimitystä voidaan selventävänä tässä käyttää) omalla tavallaan ylentävät sen vahvemman. Eli nuoret koirat kunnioittavat vanhempaa urosta, tai laumanjäsentä ja nostattavat sen omilla rauhoittelueleillään siihen hyvän johtajan rooliin. Vahvin koira on kaikkein rauhällisin, usein liiankin välinpitämättömän oloinen, ja erittäin maltillinen. Se hyvin harvoin ryhtyy tappeluun. Tappelut esiintyvät usein narttujen kiima-aikana, jolloin samalla tasolla olevat urokset pyrkivät omalla vahvuudellaan samaan sen parhaimman nartun. Ja silloin esimerkiksi perheessä, jossa on useampi uros, jotka ovat eläneet hyvin yhdessä, voivat ottaa yhteen, nartun kiiman provosoimana. Ja tällöin on oltava omistajan tarkassa roolissa, sillä joka päivä on sellainen, että täytyy omalla ansaitulla luottamuksellaan antaa koirille tieto siitä kuka on henkisesti vahva, ja osoittaa, ettei ole syytä mitellä.

Tästä voi johtaa asian suoraan meihin ihmisiin. Koiran kanssa ei tarvitse ääntä korottaa, taikka osoittaa valtavia uhkailuja, taikka antaa ruumiillista kuritusta silloin kun sinä olet omassa asemassasi se lauman hyvä johtaja. On kiistelty siitä että voiko ihminen toimia tilanteessa koiralaumanjohtajana, niin ainakin se pysyy ansaitsemaan oman laumansa kunnioituksen erittäin määrätietoisella, sekä rauhällisella käytöksellään. Koiran kanssa oleminen ei vaadi siis suuria voiman näyttöjä, jotta koira saadaan olemaan ja käyttäytymään hyvin. Pakotteita on muitakin kuin hihnasta nykäisy, tai muulla tavoin satuttaminen. Pakote voi olla hyvin pieni asia, esimerkiksi jonkun hyvän asian pois ottaminen (ei toivottu käytös vähenee), jolla on ihan oma nimitys koulutusmetodeissakin, se on negatiivinen rankaisu ja kuuluu operanttiin koulutusmenetelmään. Tätä menetelmää hyödynnetään paljon eläinkoulutuksessa. Ja ikävä kyllä koiriamme inhimillistetään nykyään liikaa, että unohtamme niiden olevan eläimiä. Eläinkoulutus siis todellakin toimii myös koirille. Ja tämän asian huomioiminen on erittäin tärkeää. Sen kun yhdistää käytösmallien tuntemukseen, ja signaaleihin ollaan jo erittäin hyvässä tilanteessa, jatkaa koiran kanssa yhteistä taivalta.

Toivon, että näistä on apua jokapäiväiseen eloon koirienne kanssa.

Voimme edesauttaa koiriamme, jos itse ryhdymme ymmärtämään niiden kieltä ja opettelemme sen tärkeyttä. Tällöin pystymme ymmärtämään niitä paremmin, jolloin yhteistyö helpottuu.

Sijaistoiminnoista

Olen laittanut merkille muutamia usein esiintyviä sijaistoimintoja. Tässä muutamia niistä, sillä ne liittyvät hyvin voimakkaasti signaaleihin sekä stressiin.

Koira tekee usein paljon erilaisia sijaistoimintoja. Usein ne liittyvät rauhoittamiseen. Merkkailu, maan haistelemine ovat erittäin vahvoja sijaistoiminta malleja. Maan haistelua voidaan ja kannattaa hyödyntää esim. ohitustilanteissa. Jos ohitustilanne on koiralle erittäin stressaavaa, ja siihen luodaan tiukka kontakti seuraamiseen ja katsekontaktin luomiseen, niin koira on vastapuolen mielestä erittäin uhkaavan oloinen. Pää on ylhäällä, usein häntä nousee pystyyn, ja siten myös koiran liikkuminen on jäykempää. (hitaasti liikkuminen on rauhoittamista, mutta jäykkä ”patsastelu” on jo uhkaavaa) Nämä ovat todella vastapuolelle erittäin voimakas signaali varoa kyseistä koiraa. Ohitustilanteissa voidaan hyödyntää namipalojen avulla, niin, että heitellään maahan herkuja pois vastapuolesta, ja itsensä eteen.(usein vasen sivuviisto) Tällöin koira alkaa tehdä vahingossa ennen ohitusta tarjoamaan rauhoittavia signaaleja näkyvästi. (Pienet eleet eivät näy ns. ilmeettömissä koko mustissa tai valkoisissa koirissa niin helposti, ja etäisyyskin estää niitä näkemästä, jolloin poispäin käännetty pää ja maan haistelu on erittäin vahva signaali, jota ei voi olla huomaamatta) Näin vastapuoli ei koe tilannetta niin uhkaavaksi, ja koirallasi on parempaa tekemistä ohituksessa, kuin seurata toista. Johdonmukaisuus palkitsee tässäkin, ja ohitustilanteesta tulee miellyttävä, löysällä hihnalla vapautunut koira. Kun ohitustilanteesta tehdään stressitön tapahtuma sijaistoiminnotkin häviävät, kuten merkkailu, taikka vinkuminen tai muu vastaava.

Vinkuminen, ääntely

Edellä tulikin jo maininta, että ääntely voi olla sijaistoimintaa, tapaa purkaa stressiä. Joskus on hyvä antaa koiran päästä haukkumaan, jos se on sille tärkeää. Täytyy vain huomioida tilanteet, ja ärsykkeet, ja ohjata haukkuminen pois epämiellyttävistä tilanteista. Kun koira kokee tilanteen stressaavaksi, se usein pyrkii ilmoittamaan siitä. Murinakin on tapa ilmoittaa, että pysy poissa. Ja se ei todellakaan ole kiellettyä, kun koirat keskustelevat keskenään. Ihmiset vain usein vahvistamme tätä käytöstä, sillä murina luetaan yhteen vahvoista uhkaeleistä. Itse asiassa, se on viimeisiä keinoja koiralla ilmoittaa, että pysy poissa, tai muuten joudun hyökkäämään. Kun koirasi on tässä tilanteessa, se täytyisi ohjata siitä pois, niin, että epämiellyttävä tilanne muuttuu miellyttäväksi. Ja ihmisen tehtävänä on lla se, joka pitää huolen, että se vastapuoli todella pysyy poissa. Jos murina kohdistuu ihmiseen, paras keino on että käyttää itse rauhoittavia signaaleja, ja saada koira tekemään jotain muuta murisemisen sijaan, ja palkata sitä siitä ”paremmasta” tekemisestä. Siihen riittää pään kääntäminenkin, ajoitus vain on tarkkaa, ettei koira aloita ketjuttamista murina-pään kääntö-palkka.

Juominen

Ylenpalttinen veden juominen, on usein seurausta stressin aiheuttamasta sijaistoiminnosta. Koira alkaa juoda usein ja paljon. Samalla se kasvattaa virtsaamistarvetta. Tässä tilanteessa kannatta aina etsiä syy juomiseen, ja poistaa mahdollinen stressitekijä. Toki sairauskin voi olla kyseessä. Muutto ja uuteen ympäristöön muuttaminen on usein laukaiseva tekijä. Jos tämä on syynä, voidaan vettä antaa säännöllistetysti ja ajan kanssa koira alkaa tottumaan uusiin olosuhteisiin, ja ongelma saattaa poistua.

Rapsuttelu, raapiminen

Tätä esiintyy hyvin usein stressaantuneilla koirilla. Usein syytä etsitään allergioista. Huomattavaa on se, että koira ei alle vuoden ikäisenä ole allerginen, vaan allergiat puhkeavat myöhemmässä iässä. Sijaistoimintana erittäin usein esiintyvä, johon kannattaa lähteä etsimään syitä ensin muuttuneista asioista koiran elinympäristöstä, omasta ja perheen käytöksestä, tunteeko esim. pentu uuden kodin rauhalliseksi ja turvallisiksi.

Sijaistoimintoja on vielä paljon, nämä olivat yleisimpiä. Kun epäilet jonkun pääasiassa jatkuvasti esiintyvän toiminnon olevan sijaistoimintoa taikka seurausta jostakin, mieli oletko pystynyt tarjoamaan koirallesi mahdollisimman hyvän ympäristön. Ympäristö tarkoittaa kaikkea mikä on koiran elintiloissa, sekä sitä, että koirasi saa mahdollisuuden rodunomaiseen käytökseen, olosuhteisiin ja pystyy käyttämään sille ominaista käyttöominaisuuttaan.

Petra Frondelius, kennel Mareus, FinnoPet

Lähteet:

Turis Rugas; Rauhoittavat signaalit,

Rakkaiden Haukkujen koulutusohjaajakurssin luento Winkie Spiers ja Sophie Hensley, Englanti